

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I DYDAKTYCZNA PROFESORA JANA WASZCZYŃSKIEGO

I

Profesor dr hab. Jan Waszczyński urodził się 29.09.1919 r. w Łodzi. Studia wyższe odbył częściowo przed wojną w latach 1936—1939 na Uniwersytecie im. Stefana Batorego w Wilnie, a ukończył je w roku 1946 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Łódzkiego, uzyskując tytuł magistra prawa. Od 1.12.1948 r. rozpoczął pracę jako asystent w Katedrze Postępowania Karnego, kierowanej przez prof. M. Siewierskiego.

W 1958 r. uzyskał stopień naukowy kandydata nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Prawda materialna w postępowaniu rewizyjnym według k.p.k.* Prof. J. Waszczyński habilitował się w 1964 r. na podstawie rozprawy pt. *Odszkodowanie za niesłuszne skazanie i bezzasadne aresztowanie w polskim procesie karnym*. W 1967 r. praca ta, nagrodzona na konkursie „Państwa i Prawa”, opublikowana została przez Wydawnictwo Prawnicze (Warszawa, s. 212). Opracowanie to — w chwili jego wydania — było w pewnym sensie pionierskim i do dnia dzisiejszego jest często cytowane w piśmiennictwie.

W 1973 r. Rada Państwa nadała profesorowi J. Waszczyńskiemu tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1987 profesora zwyczajnego. Od 1.10.1972 r. przez dwie kadencje prof. J. Waszczyński pełnił obowiązki prodziekana Wydziału Prawa i Administracji.

Pierwszy, chronologicznie rzecz ujmując, nurt twórczości naukowej prof. J. Waszczyńskiego to problematyka procesu karnego. Dominował on w procesach badawczych Profesora do końca lat sześćdziesiątych, a owocował w postaci kilkudziesięciu artykułów i glos dotyczących sytuacji pokrzywdzonego, powoda cywilnego, postępowania przed sądem I instancji i in. W nurcie tym mieszczą się między innymi opracowania:

- a) „Samoistna” rewizja powoda cywilnego („Nowe Prawo” 1955, 9);

b) *Postępowanie dowodowe przed sądem wojewódzkim jako instancją rewizyjną wg k.p.k.* („Nowe Prawo” 1956, 1);

c) *O podstawach rewizji wg kodeksu postępowania karnego* („Zeszyty Naukowe UŁ” 1959, 14);

d) *O tzw. kierunku rewizji w procesie karnym* („Palestra” 1960, 12);

e) *O zwiększeniu uprawnień pokrzywdzonego w procesie karnym* („Palestra” 1961, 11);

f) *O dowodzie z zeznań świadka w procesie karnym — praktycznie* („Palestra” 1966, 1);

g) *O przygotowaniu obrony* („Palestra” 1966, 8).

W szeroko rozumianych zainteresowaniach procesowych Profesora znajdowały się kwestie ustroju organizacji organów ochrony prawnej. Zagadnienia te były przez szereg lat przedmiotem prowadzonych przez niego wykładów, które następnie ukazały się w druku w postaci skryptu *Ustrój organów ochrony prawnej* (I wyd. 1969, II wyd. 1971), bardzo cenione ze względu na swe wartości dydaktyczne.

W roku 1965 prof. J. Waszczyński poszedł do pracy w Katedrze Prawa Karnego, obejmując następnie jej kierownictwo oraz kierownictwo Zakładem Prawa Karnego Materialnego. Wraz z zespołem pracowników Katedry podjął trud opracowania kompleksowego podręcznika prawa karnego. Pod jego redakcją ukazały się kolejno: *Prawo karne materialne (w zarysie). Nauka o przestępstwie* (Wyd. UŁ 1973, s. 285); *Prawo karne w zarysie. Nauka o ustawie karnej i przestępstwie* (Wyd. UŁ 1975, s. 343) oraz kolejne wydania w roku 1979 (s. 308) i w 1980 r. (s. 392); *Prawo karne w zarysie. Część szczególna* (Wyd. UŁ 1981, s. 291); *Prawo karne w zarysie. Nauka o karze i innych środkach penalnych* (Wyd. UŁ 1983, s. 231). Opracowania te znalazły wielu odbiorców, w tym również wśród studentów z innych ośrodków uniwersyteckich w kraju. Nie więc dziwnego, że opracowania te są już od dawna wyczerpane na rynku. Potwierdzona tym samym została opinia prof. K. Buchały, który w recenzji tych opracowań napisał, iż ze względu na swój układ i wartości dydaktyczne, polegające w szczególności na jasnym przedstawieniu materii, pobudzają krytycyzm i samodzielność myślenia u studentów. W konkluzji zaś stwierdził, iż „jest to niewątpliwie jeden z lepszych podręczników wydanych w ostatniej dekadzie”.

Począwszy od lat siedemdziesiątych, właśnie problematyka prawa karnego materialnego stała się głównym przedmiotem zainteresowań naukowych Profesora. W dziedzinie tej opublikował szereg prac, w których podejmował najtrudniejsze teoretyczne problemy dotyczące zwłaszcza winy i jej stopniowania, recydywy oraz ewolucji środków penalnych w polskim prawie karnym: *Ewolucja środków penalnych w prawie karnym PRL* („Studia KKIP” 1974, 1); *Problem stopniowania wi-*

ny w polskiej nauce prawa karnego („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1975, 4); *Stopniowanie winy w orzecznictwie Sądu Najwyższego* („Palestra” 1976, 8—9); *Jeszcze w sprawie zamiaru ewentualnego* („Palestra” 1976, 12); *Recydywa wielokrotna w ustawodawstwach obcych* („Studia KKiP” 1977, 6); „O korzyści majątkowej” w prawie karnym (*Próba klasyfikacji*) („Państwo i Prawo” 1981, 1); *Kara śmierci we współczesnym świecie* („Palestra” 1987, 9); *O prawnej regulacji recydywy* („Państwo i Prawo” 1981, 5); *Z zagadnień depenalizacji w prawie karnym* („Problemy Prawa Karnego” 1982, 7); *Uszkodzenia ciała i rozstrój zdrowia*, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. I (Ossolineum 1985) i inne.

Wyrazem uznania dla dorobku i pozycji prof. J. Waszczyńskiego w nauce prawa karnego było powołanie go w 1980 r. w skład komisji ds. Reformy Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości oraz powierzenie mu funkcji Zastępcy Redaktora Naczelnego dzieła zbiorowego pt. *System prawa karnego*.

Cenną pozycją w dorobku naukowym, w ścisłym nawiązaniu do praktyki stosowania prawa karnego, są systematycznie publikowane (wspólnie z prof. M. Cieślakiem) przeglądy orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz liczne glosy do orzeczeń Sądu Najwyższego publikowane w różnych czasopismach prawniczych.

Kolejny nurt w twórczości naukowej oraz działalności społecznej prof. J. Waszczyńskiego stanowi problematyka zbrodni wojennych. Tematyce tej poświęcił jedno opracowanie monograficzne (*Z działalności Hitlerowskiego Specjalnego Sądu Karnego w Łodzi*, „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich” 1972, XXIV, oraz szereg innych prac. Monografia ta zaliczana jest do podstawowych prac demaskujących rzeczywisty, ludobójczy charakter hitlerowskiego sądownictwa specjalnego w Polsce. Na uwagę zasługują też inne opracowania dotyczące tych zagadnień, a zwłaszcza: *Prasa hitlerowska o wyrokach Sondergerichtu (sądu specjalnego) w Łodzi* („Rocznik Łódzki” 1972, XVI—XIX); *Hitlerowskie prawo karne wobec dzieci i młodzieży polskiej* (Łódź 1979); *Wprowadzenie [do:] Procesu Hansa Biebowy. Zagłada Getta Łódzkiego* (Warszawa 1987).

Wspomnieć wreszcie należy o działalności społecznej i organizatorskiej prof. J. Waszczyńskiego w Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, której jest przewodniczącym od 1984 r. do chwili obecnej. W latach 1985—1988 wybrany został przewodniczącym Grupy Polskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Karnego (AIDP).

W ostatnich latach przedmiotem zainteresowania Profesora stało się także prawo karne międzynarodowe. Z dziedziny tej prowadzi wy-

kład specjalizacyjny, cieszący się dużym zainteresowaniem studentów. W tej dziedzinie opublikował on szereg artykułów jak np.: *Czy międzynarodowe prawo karne stanowi samodzielną dziedzinę prawa* („Acta Universitatis Lodziensis” 1985, Folia iuridica 22); *Das Volkerrecht und das polnische Strafrecht* („Archiwum Iuridicum Cracoviense” 1987, XX); *Projekty międzynarodowego kodeksu karnego* („Acta Universitatis Lodziensis” 1988, Folia iuridica 35); *Zbrodnie przeciw ludzkości (narodziny i rozwój pojęcia)* („Palestra” 1986, 10—11).

Profesor J. Waszczyński wielokrotnie reprezentował polską naukę prawa karnego na forum międzynarodowym. Na IX Kongresie Międzynarodowego Zrzeszenia Prawa Karnego, który odbył się w 1974 r. w Budapeszcie, był reprezentantem krajowym jednego z czterech dyskutowanych problemów oraz przewodniczył obradom jednej z sekcji. Brał udział w Międzynarodowym Seminarium organizowanym w 1980 r. przez Uniwersytet w Perugii, gdzie przedstawił problem odpowiedzialności karnej funkcjonariuszy publicznych w prawie karnym państw socjalistycznych. Uczestniczył w seminariach organizowanych przez Uniwersytet im. J. Attili w Szegedzie, w ostatnich zaś kilku latach miał wykłady na Uniwersytecie Lyon III oraz Giessen. Publikował też w zagranicznych czasopismach naukowych. Ostatnio uczestniczył w seminariach poświęconych karze śmierci (Syrakuzy 1987) oraz prawom ofiary przestępstwa (Mediolan 1988).

Wysoko należy ocenić dorobek prof. J. Waszczyńskiego w zakresie kształcenia kadr naukowych. W okresie kierowania Katedrą Prawa Karnego jeden z pracowników uzyskał kolejno stopnie i tytuły naukowe doktora habilitowanego, docenta i profesora nadzwyczajnego, a pięciu stopnie naukowe doktora nauk prawnych; w sumie był promotorem jedenastu rozpraw doktorskich.

Wyrazem uznania dla pozycji naukowej profesora w dziedzinie prawa karnego było też powołanie Go na recenzenta w siedmiu postępowaniach o nadanie przez Radę Państwa tytułu profesora nadzwyczajnego lub zwyczajnego, w ośmiu przewodach habilitacyjnych oraz w 33 przewodach doktorskich na wszystkich uniwersytetach krajowych.

Trudno jest policzyć liczbę magistrantów Profesora. Seminarium magisterskie z prawa karnego, przez Niego prowadzone, jakkolwiek stawia studentom duże wymagania zawsze cieszyło się ich dużym zainteresowaniem.

Profesor jest uznanym wykładowcą i dydaktykiem, człowiekiem miłującym prawo i zwolennikiem jego racjonalnego i praworządnego stosowania. Wiarę tę z powodzeniem przekazuje swoim liczny uczniom i współpracownikom.

II. PUBLIKACJE

1953

[Rec.: M. M. Grodziński, *Kasacyjonnoje i nadzornoje proizwodstwo w sowietskomoj ugołownom processie*], „Państwo i Prawo” 4.

1955

„Samoistna” rewizja powoda cywilnego, „Nowe Prawo” 9.

1956

Postępowanie dowodowe przed sądem wojewódzkim jako instancją rewizyjną według k.p.k., „Nowe Prawo” 1.

1958

[Współaut. J. Tylman], *O niektórych wątpliwościach na tle ostatniej nowelizacji k.p.k.*, „Nowe Prawo” 10.

1959

O podstawach rewizji według kodeksu postępowania karnego, „Zeszyty Naukowe UŁ” 14.

1960

Uwagi o granicach rewizji i granicach zarzutów rewizyjnych w procesie karnym, „Zeszyty Naukowe UŁ” 6.

O tzw. kierunku rewizji w procesie karnym, „Palestra” 12.

Głosa do orzeczenia SN z 17.09.1959 r., 7 KO 33/59, OSPiKA 11.

[Rec.: G. Williams, *The Proof of Guilt*], „Państwo i Prawo” 6.

[Rec.: S. Strogowicz, *Prawda materialna i dowody sądowe w radzieckim procesie karnym*], „Państwo i Prawo” 8—9.

1961

O zwiększenie uprawnień pokrzywdzonego w procesie karnym, „Palestra” 4.

[Współaut. J. Piątkowski], *Studia Prawnicze a przygotowanie absolwentów do pracy zawodowej*, „Życie Szkoły Wyższej” 3.

Głosa do wyroku SN z 26.06.1959 r., II K 787/58, OSPiKA 1.

Głosa do wyroku SN z 13.02.1960 r., V K 1474/59, „Państwo i Prawo” 10.

Głosa do wyroku SN z 18.12.1959 r., III K 23/58, „Państwo i Prawo” 7.

[Rec.: W. Daszkiewicz, *Oskarżyciel w polskim procesie karnym*], „Państwo i Prawo” 8—9.

1962

Głosa do orzeczenia SN z 22.04.1961 r., III KZ 49/61, „Państwo i Prawo” 1.

[Rec.: W. Daszkiewicz, *Proces athezyjny na tle prawa polskiego*], „Nowe Prawo” 5.

1963

Głosa do postanowienia SN z 4.08.1962 r., IV KZ 115/62, „Państwo i Prawo” 8—9.

1965

Głosa do postanowienia SN z 30.03.1963 r., II KZ 12/63, OSPiKA 1.

Głosa do uchwały SN z 21.05.1964 r., VI KO 5/64, „Państwo i Prawo” 5—6.

[Rec.: J. Bafia, *Zmiany kwalifikacji prawnej czynu w procesie karnym*], „Państwo i Prawo” 3.

1966

O dowodzie z zeznań świadka w procesie karnym — praktycznie, „Palestra” 1.

O przygotowaniu obrony, „Palestra” 8.

The Criminal Process in the Polish People's Republic, [w:] *The Accused*, Stevens and sons, London.

[Współaut. J. Kortan, T. Kunicki], *Jednoosobowe kierownictwo i odpowiedzialność dyrektora przedsiębiorstwa*, Łódź.

Głosa do uchwały SN z 2.07.1965 r., VI KZP 22/65, „Państwo i Prawo” 2.

Glosa do uchwały SN z 6.08.1965 r., V KZP 27/65, „Państwo i Prawo” 9.

Bibliografia ważniejszych prac prof. E. St. Rapparorta, „Zeszyty Naukowe UŁ” 47.

1967

Odszkodowanie za niesłuszne skazanie i bezzasadne aresztowanie w polskim procesie karnym, Wyd. Prawnicze, Warszawa, s. 212.

Utrata prawa wykonywania zawodu adwokackiego (w świetle kodeksu karnego) i prawa o ustroju adwokatury, „Palestra” 2.

Glosa do postanowienia SN z 3.06.1967 r., I KR 23/67, „Państwo i Prawo” 12.

1968

Prawne skutki skazania, „Państwo i Prawo” 12.

System kar w projekcie kodeksu karnego z 1968 r., „Palestra” 12.

[Rec.: S. Włodzka, *Ustrój organów ochrony prawnej*], „Państwo i Prawo” 8—9.

Hitlerowskie sądy specjalne, „Odgłosy”, 30 maja, 26 (556).

1969

Ustrój organów ochrony prawnej w zarysie, PWN, Łódź, s. 208 (wyd. II, PWN, Łódź 1971, s. 245).

[Współaut. W. Kulesza], *Zagarnięcie mienia społecznego (odpowiedzialność karna — rewindykacja)*, Łódź, s. 52 (Nakład Ośrodka Ekonomiki, Normowania Pracy i Organizacji Przemysłu Lekkiego „Ekorno”) (wyd. II, Łódź 1976, s. 112).

Kary dodatkowe w nowym kodeksie karnym, „Państwo i Prawo” 10.

Glosa do uchwały SN z 3.05.1968 r., VI KZP 62/67, „Państwo i Prawo” 11.

[Rec.: J. Bafia, *Polityka karania przestępstw ściganych na skutek skargi pokrzywdzonego*], „Prawo i Życie” 15 lipca, 12 (343).

Amnestia 1969, „Odgłosy”, 26 października, 43 (623).

1970

[Współaut. M. Olszewski], *Z zagadnień warunkowego umorzenia postępowania karnego*, „Palestra” 6.

Glosa do wyroku SN z 20.06.1968 r., V KRN 294/67, „Państwo i Prawo” 1.

- [Rec.: W. Mąciór, *Problem przestępstw nieumyślnych na tle aktualnych wymagań teorii i praktyki*], „Nowe Prawo” 10.
- Zarys historii Wydziału Prawa*, [w:] UŁ 1945/1970, Łódź, s. 121—124.
- Badania nad działalnością hitlerowskiego Sądu Specjalnego w Łodzi*, [w:] *Łódź i Ziemia Łódzka w badaniach Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945—1970*, Łódź, s. 122—128.
- O obowiązkach i prawach studenta, [w:] *Informator o trybie i organizacji studiów na Uniwersytecie Łódzkim*, Łódź.

1971

- Studia zaoczne na Uniwersytecie Łódzkim*, [w:] *Prace pisemne na studiach zaocznych UŁ*, Łódź.
- Głos do uchwały SN z 20.05.1970 r., VI KZP 21/70, „Państwo i Prawo” 5.
- Głos do uchwały Składu 7 sędziów SN z 29.10.1971 r., VI KZP 46/71, „Palestra” 4.
- [Rec.: B. Hołyst, *Zabójstwo — studium kryminologiczne i kryminalistyczne*], „Palestra” 4.

1972

- Z działalności Hitlerowskiego Sądu Specjalnego w Łodzi (1939—1945)*, [w:] *Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce*, t. XXIV, Warszawa.
- [Współaut. H. Maliszewska], *Istota i granice przeszukania według k.p.k.*, „Palestra” 2.
- Prasa hitlerowska w wyrokach Sondergerichtu (sądu specjalnego) w Łodzi*, „Rocznik Łódzki” XVI/XIX.
- Głos do uchwały Składu 7 sędziów SN z 29.10.1971 r., VI KZP 46/71, „Państwo i Prawo” 7—8.
- [Współaut. B. Hołyst], Głos do wyroku SN z 30.08.1971 r., I KR 150/71, OSPiKA 6.
- [Rec.: Z. Czeszejko, Z. Krzemiński, *Odpowiedzialność dyscyplinarna adwokatów*], „Państwo i Prawo” 4.

1973

- [Red. i współaut.], *Prawo karne w zarysie. Nauka o ustawie karnej i przestępstwie*, wyd. UŁ, Łódź (wyd. II, 1975; wyd. III, 1979; wyd. IV, 1980).
- Głos do uchwały Składu 7 sędziów SN z 12.10.1972 r., VI KZP 26/72, „Państwo i Prawo” 7—8.

[Rec.: A. Gubiński, *Prawo karno-administracyjne*], „Państwo i Prawo” 4.

[Rec.: K. Daszkiewicz, *Zbrodnie hitlerowskie w prawie karnym NRF*], „Państwo i Prawo” 7.

1974

Le droit de l'accusé a la réparation du dommage causé par une détention suivie d'acquittement (Rapports polonais présentés au neuvième Congrès International de Droit Comparé, Extrait), Ossolineum. *Odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub aresztowanie*, „Palestra” 11. *Ewolucja środków penalnych w prawie karnym PRL*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 1.

Evolution de méthodes et des moyens du droit pénal de la République Populaire de Pologne, „Revue International de Droit Pénal” 1—2.

Głosa do postanowienia SN z 9.02.1974 r., KZ 37/74, „Państwo i Prawo” 12.

1975

Problem stopniowania winy w polskiej nauce prawa karnego, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 4.

Głosa do wyroku SN z 5.02.1974 r., IV KR 412/73, OSPiKA 6.

Głosa do wyroku SN z 17.04.1975 r., I KR 443/72, OSPiKA 10.

[Rec.: J. Skupiński, *Model polskiego prawa o wykroczeniach*], „Państwo i Prawo” 2.

1976

Stopniowanie winy w orzecznictwie SN, „Palestra” 8—9.

Problematyka winy we włoskiej nauce prawa karnego, „Studia Prawnicze” 3.

Ocena ilościowa zjawiska wielokrotnej recydywy w Polsce, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 5.

[Rec.: Z. Czeszejko-Sochacki, *Przestępstwo rozpijania małoletniego*], „Droit Polonais Contemporain” 1.

[Rec.: O. Chybiński, *Rozbój w teorii i praktyce*], „Palestra” 12.

1977

Jeszcze w sprawie zamiaru ewentualnego, „Palestra” 5.

Problemi sociali e professionali dell'avvocatura in Polonia, „Studio Legale” 5.

- Recydywa wielokrotna w ustawodawstwach obcych*, „*Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne*” 6.
- [Współaut. M. Cieślak], *Przegląd orzecznictwa z zakresu prawa karnego za rok 1975. Część ogólna*, „*Palestra*” 7.
- [Rec.: I. Andrejew, *Zarys prawa karnego państw socjalistycznych*], „*Państwo i Prawo*” 3.
- [Rec.: M. Leonieni, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w polskim prawie karnym. Analiza ustawy i praktyki sądowej*], „*Droit Polonais Contemporain*” 2.
- [Rec.: J. Wojciechowska, *Zdrada ojczyzny w polskim prawie karnym*], „*Droit Polonais Contemporain*” 3.

1978

- Źródła do nauki o ustroju organów ochrony prawnej*, Wyd. UŁ, Łódź (wyd. II, 1980).
- [Współaut. B. Hołyst], *Prawno-karne i kryminologiczne problemy zapobiegania przestępstwom nieumyślnym*, „*Nowe Prawo*” 9.
- [Współaut. M. Cieślak], *Przegląd orzecznictwa z zakresu prawa karnego materialnego za rok 1976. Część ogólna*, „*Palestra*” 5—6.
- [Rec.: „*Archiwum Kryminologii*” 1976, VII], „*Państwo i Prawo*” 4.
- [Rec.: „*Problemy Prawa Karnego*” 1978, 4, *Prace naukowe UŚ* 252], „*Palestra*” 11—12.

1979

- O sytuacji w więziennictwie włoskim*, „*Przestępczość na Świecie*” XI.
- Hitlerowskie prawo karne wobec dzieci i młodzieży polskiej (na terenach włączonych do Rzeszy)*, [w:] *Zbrodnie hitlerowskie wobec dzieci i młodzieży Łodzi oraz okręgu łódzkiego*, Łódź.
- [Współaut. M. Cieślak], *Przegląd orzecznictwa SN z zakresu części ogólnej prawa karnego za rok 1977*, wkładka do „*Palestry*” 8—9.
- Głosa do wyroku SN z 11.07.1977 r., V KR 92/77, „*Nowe Prawo*” 4.

1980

- Działalność kuratorów wobec dorosłych sprawców przestępstw w polskim prawie karnym (rozważania modelowe)*, [w:] *Společné przeciwdělanie přestupčnosti. V Kongres kriminologický państw socialistycznych*, Warszawa.
- Działalność hitlerowskiego sądu specjalnego w Łodzi w latach 1939—1945*, [w:] *Zbrodnie i sprawcy. Ludobójstwo hitlerowskie przed sądem ludzkości i historii*, Warszawa.

[Współaut. M. Cieślak], *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie części ogólnej prawa karnego za rok 1978*, „Palestra” 4—5.

Glosa do uchwały SN z 30.05.1979 r., VII KZP 31/77, „Państwo i Prawo” 5.

[Rec.: A. Marek, *Obrona konieczna w prawie karnym na tle teorii i orzecznictwa SN*], „Palestra” 3.

[Rec.: M. D. Pełka-Sługocka, *Środki postpenalne a przystosowanie społeczne*], „Palestra” 6.

[Rec.: A. Spotoski, *Erscheinungsformen der Straftat im deutschen und polnischen Recht*], „Palestra” 10.

[Rec.: A. Marek, *La légitime défense en droit pénal à la lumière de la théorie de la jurisprudence de la Cour Suprême*], „Droit Polonais Contemporain” 1—2 (45—46).

[16 haseł do:] *Małej encyklopedii prawa*, PWN, Warszawa.

1981

[Red. i współaut.], *Prawo karne w zarysie. Część szczególna*, Wyd. UŁ, Łódź.

„O korzyści majątkowej” w prawie karnym. (Próba klasyfikacji), „Państwo i Prawo” 5.

O prawnej regulacji recydywy, „Państwo i Prawo” 5.

La responsabilité pénale des fonctionnaires publics dans les pays socialistes, [w:] *L'educazione giuridica IV, Il pubblico funzionario: modelli storici e comparativi*, t. III, Perugia.

[Współaut. M. Cieślak], *Przegląd orzecznictwa SN w zakresie części ogólnej prawa karnego za rok 1979*, Biblioteka „Palestry” 5, wkładka.

[Rec.: *Lo psocopatico delinquente. Atti del Seminario organizzato dal Centro Internazionale di Ricerche e Studi Sociologici, Penali e Penitenziari*], „Państwo i Prawo” 3.

[Ref.:], *Ruch odnowy a prawa obywatelskie*, Krajowa Konferencja Programowa „Solidarności”, Łódź 4—5.07.1981, „Solidarność Ziemi Łódzkiej”, 10 lipca, 27 (40), s. 9—10.

Odpowiedzialność za zbrodnie okresu stalinowskiego, „Solidarność Ziemi Łódzkiej”, 20 listopada, 46 (59), s. 4.

1982

Z zagadnień depenalizacji w prawie karnym, „Problemy Prawa Karnego” 7.

Zbrodnia ludobójstwa a polskie prawo karne, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia iuridica 10.

[Współaut. A. Galiński], *Eksterminacja dzieci i młodzieży w Łodzi i Okręgu Łódzkim. Formy eksterminacji bezpośredniej*, [w:] *Dzieci i młodzież w latach II wojny światowej*, PWN, Warszawa.

Z problematyki odpowiedzialności zbiorowej w okresie okupacji hitlerowskiej, [w:] *Egzekucja 100 Polaków 20.03.1942 w Zgierzu. Materiały sesji popularnonaukowej z 20.03.1982 r. w Zgierzu*, Wyd. OKBZH w Łodzi i Towarzystwo Przyjaciół Zgierza, Łódź.

1983

[Red. i współaut. A. Zębik], *Prawo karne w zarysie. Nauka o karze i innych środkach penalnych*, Wyd. UŁ, Łódź, s. 221.

[Współaut. A. Ratajczak], *Prawo karne*, [w:] *Stan i zadania nauk penalnych w Polsce*, PWN Warszawa.

[Współaut. B. Hołyst], Głos do wyroku z 26.11.1980 r., *Rw* 410/80, *OSP i KA* 3.

Głos do wyroku z 10.04.1982 r., *Rw* 205/82, „Państwo i Prawo” 8.

[Rec.: A. Wąsek, *Prawnokarna problematyka samobójstw*], „Państwo i Prawo” 6.

[Rec.: K. Daszkiewicz, *Przestępstwa z afektu w polskim prawie karnym*], „Palestra” 7.

[Rec.: B. Hołyst, *Comparative Criminology*], „Droit Polonais Contemporain” 3—4.

1984

[Rec.: L. Garlicki, Z. Resich, M. Rybicki, S. Włodyka, *Sąd Najwyższy w PRL*], „Państwo i Prawo” 6.

1985

Ostatnie zmiany w prawie karnym, „Palestra” 10.

Czy międzynarodowe prawo karne stanowi samodzielną dziedzinę prawa? „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia iuridica 22.

Les mesures de sûreté appliquées à l'égard de récidivistes en droit pénal Polonais. (État actuel et perspectives), „Droit Polonais Contemporain” 1/4 (65—68).

Uszkodzenie ciała i rozstrój zdrowia, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. 1, § 41, Ossolineum.

[Rec.: M. Szewczyk, *Kara łączna w polskim prawie karnym. Roz-*

ważania na tle doktryny i orzecznictwa sądowego], „Państwo i Prawo” 5.

1986

Miery bezopasności prawniczej w stosunku do reżyderów w polskim ujęciu prawnym (nynieszące stosunki, dalsze perspektywy), „Sowremiennoje Polskoje Prawo” 1 (65).

Zbrodnie przeciw ludzkości. (Narodziny i rozwój pojęcia), „Palestra” 10—11.

1987

Wprowadzenie [do:] Proces Hansa Biełowa, [w:] Zgłada getta łódzkiego. (Akta i stenogramy sądowe), wyd. GKBZH w Polsce, Warszawa.

Kara śmierci we współczesnym świecie, „Palestra” 9.

Das Völkerrecht und das polnische Strafrecht, „Archiwum Iuridicum Cracoviense” XX.

[Rec.: L. Gardocki, *Zarys prawa karnego międzynarodowego. (Précis de droit pénal international)*], „Droit Polonais Contemporain” 1/4.

Problem Międzynarodowego Trybunału Karnego (w 40 rocznicę Norimbergi), „Biuletyn GKBZH w Polsce” [Warszawa] (w druku).

Międzynarodowa Konferencja w sprawie kary śmierci (Syrakuzy, 17—22.05.1987 r.), „Państwo i Prawo” 9.

1988

Projekty międzynarodowego kodeksu karnego, „Acta Universitatis Lodzensis”, Folia iuridica 35.

Umweltschutz im polnischen Strafrecht, [w:] *Probleme des Strafrechts und der Kryminologie in der Bundesrepublik Deutschland und in der Volksrepublik Polen*, „Acta Universitatis Lodzensis”, Folia iuridica 39.

Rola Hansa Biełowa w eksterminacji mieszkańców Getta Łódzkiego, [w:] *Getto w Łodzi. Materiały z sesji naukowej z 9.08.1984 r.*, Łódź.

Przestępstwa przeciwko stosunkom międzynarodowym (tezy referatu), [w:] *O prawo karne oparte na zasadach sprawiedliwości, prawach człowieka i miłosierdzia. Materiały z sympozjum na temat reformy prawa karnego zorganizowanego przez Sekcję Nauki Prawa KUL w Kazimierzu w dniach 28 do 30 kwietnia 1988 r.*, wyd. KUL, Lublin.

- Prawo karne w systemie prawa PRL*, [w:] *System prawa karnego*, t. I, Ossolineum (w druku).
- Prawo karne Japonii*, [w:] *System prawa karnego*, t. I, Ossolineum (w druku).
- [Rec.: D. Szabo, *Kryminologia i polityka kryminalna*], „Palestra” 8—9.
- Prawo karne. Osiągnięcia naukowe i organizacyjne*, „Gazeta Prawnicza” 16 listopada, 22 (587).
- Z problematyki zamiaru quasi-ewentualnego*, „Studia Iuridica” [Warszawa] 16.
- Recydywa — problem otwarty*, „Gazeta Prawnicza”, 16 maja, 10 (575).
- O założeniach, na których oparta jest odpowiedzialność recydywistów specjalnych*, [w:] *Prawno-karne i penitencjarne środki zwalczania recydywy specjalnej*, red. S. Lelental, (Materiały Konferencji 7—9.12.1987), Łódź.

1989

- Prowokacja i retorsja*, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. 2, § 57, Ossolineum.
- Tryb ścigania*, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. 2, § 56, Ossolineum.
- Zniesławienie i oszczerstwo*, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. 2, § 53, Ossolineum.
- Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu. Charakterystyka ogólna*, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. 2, § 117, Ossolineum.
- Zniewaga*, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. 2, § 54, Ossolineum.
- Przestępstwa przeciwko prawom osobistym*, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. 2, § 58, Ossolineum.
- Nawoływanie do nieposłuszeństwa wobec prawa*, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. 2, § 122, Ossolineum.
- Zakłócenie stosunków dyplomatycznych*, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. 2, § 127, Ossolineum.
- Przestępstwa przeciwko działalności i autorytetowi organów państwa oraz instytucji państwowych lub społecznych. Charakterystyka ogólna*, [w:] *System prawa karnego*, t. IV, cz. 2, § 97, Ossolineum.
- Głosa do Uchwały 7 sędziów SN z 24.03.1989 r., VI KZP 23/88, „Informacja Prawnicza” 7—8.